

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 8/2001 vp

Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2000

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä huhtikuuta 2001 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi kertomuksen hallituksen toimenpiteistä vuodelta 2000 (K 5/2001 vp). Valiokunta on kertomuksen käsittelyn yhteydessä käsitellyt ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyökertomuksen vuodelta 2000.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja
- ministeri Osmo Soininvaara
- osastopäällikkö Glen Lindholm, linjanjohtaja Vesa Himanen, linjanjohtaja Esko Kiuru, linjanjohtaja Hannu Kyröläinen, linjanjohtaja Matti Kääriäinen, yksikön päällikkö Kirsti

- Aarnio, yksikön päällikkö Riitta Resch ja neuvonantaja Gisela Blumenthal, ulkoasiainministeriö
- yksikön päällikkö Kaarina Rautala, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö, ylijohtaja Jarkko Eskola ja ylilääkäri Maarit Kokki, sosiaali- ja terveysministeriö
- tutkija Pekka Holmström, Kansanterveyslaitos
- kehitysyhteistyöpäällikkö Pirkko Kiviluoto, Väestöliitto
- kv. avun suunnittelija Merja Kovasin, Suomen Punainen Risti
- suunnittelija Maija Hakulinen, Kirkon ulkomaanapu
- dosentti Sirkka-Liisa Valle.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleisiä näkökohtia

Kertomuksessa todetaan Suomen saaneen tavoittelemansa YK:n yleiskokouksen 55. istuntokauden puheenjohtajuuden. Yleiskokouksen ja sen aloittaneen huippukokouksen puheenjohtajana toimi valtioneuvos Harri Holkeri. Vuosikokouksen puheenjohtajuuden todetaan tukeneen hallitusohjelman tavoitetta parantaa YK:n toimintamahdollisuuksia.

Ihmisoikeudet ovat hallitusohjelman mukaisesti merkittävällä sijalla Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Kertomusvuonna ihmisoikeuspolitiikan vakiintuneiden painopisteiden ohella sai paljon huomiota Nizzan Eurooppa-neuvostossa poliittisena asiakirjana hyväksytty Euroopan unionin perusoikeuskirja. Ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja antoi ulkoasiainvaliokunnalle järjestyksessä toisen selvityksen hallituksen ihmisoikeuspolitiikasta.

Euroopan unioni sopi Ranskan puheenjohtajakauden päätteeksi unionin päätöksentekoa ja toimielimiä uudistavasta perussopimuksen muu-

toksesta eli Nizzan sopimuksesta. Unionin perussopimuksen muutoksilla pyritään mahdollistamaan unionin laajentuminen. Ulkoasiainvaliokunta laati mietinnön valtioneuvoston hallituksen väliseen konferenssiin valmistautumista koskevan selonteon pohjalta (UaVM 2/2000 vp).

Euroopan unionin sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa kehitettiin Helsingin Eurooppa-neuvoston linjausten pohjalta. Kriisinhallintaa EU:n puitteissa käsittelevät toimet aloittivat toimintansa vuoden 2000 aikana. Suomi tarjosi unionin joukkopooliin 1 500 henkilön vahvuista joukkoa. Osallistumispäätös EU:n mahdollisiin kriisinhallintaoperaatioihin tehdään kansallisesti. Ulkoasiainvaliokunta käsittelee EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämistä lausunnossaan UaVL 3/2000 vp sekä vuoden 2000 HVK:n valmistelua koskevissa mietinnössään ja lausunnoissaan (UaVM 2/2000 vp sekä UaVL 7/2000 vp ja UaVL 9/2000 vp). Valiokunta on painottanut hallituksen kantaa vastaavasti erityisesti EU:n siviilikriisinhallintaa koskevien valmiuksien kehittämistä.

Suomi ratifioi YK:n perustaman Kansainvälisen sotarikostuomioistuimen perussäännön vuonna 2000. Ulkoasiainvaliokunta laati perussäännön hyväksymistä eduskunnassa koskevan mietinnön (UaVM 13/2000 vp).

Kertomuksen mukaan Suomen kehitysmaasuhteita tarkastellaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti siten, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan, kauppapolitiikan ja kehitysyhteistyön tavoitteet ovat sopusoinnussa keskenään. Suomen kehitysmaapoliittisia tavoitteita ovat vuosien 1996 ja 1998 linjausten mukaisesti köyhyyden vähentäminen, ympäristöuhkien torjuminen sekä tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehitysmaissa. Suomi on aktiivisesti pyrkinyt vaikuttamaan EU:n kehitysmaapolitiikan muotoiluun omien kehitysmaapoliittisten tavoitteidensa pohjalta. Kertomusvuonna EU:n neuvosto hyväksyi ensimmäisen koko EU:n kehitysyhteistyön kattavan kehityspoliittisen linjauksen.

Yhdistyneet kansakunnat ja kansainväliset kehitysrahoituslaitokset

Valiokunta on saanut selvityksen YK:n erityisjärjestöjen sekä kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten eli erityisesti Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston suhteesta. YK:n 1990-luvun aikana järjestämien kansainvälisten konferenssien hyväksymien periaatteiden ja toimintaohjelmien seurauksena on maailman kehitysohjelmien perustaksi muodostunut ns. globaaliagenda, joka ensimmäisen kerran koottiin yhteen YK:n huippukokouksessa syyskuussa 2000 hyväksytyssä Vuosituhannen eli ns. Millennium-julistuksessa.

Valiokunta arvostaa sitä, että viime vuosien määrätietoisuuden seurauksena YK:n, sen erityisjärjestöjen sekä kehitysrahoituslaitosten tavoitteet ovat lähentyneet merkittävästi. Valiokunta pitää erityisen tärkeänä, että tavoite laajamittaisen köyhyyden poistamisesta kehitysmaissa on nyt kiistatta kaikkien järjestöjen toiminnassa keskeisimpänä tavoitteena.

Kehitysrahoituslaitosten, erityisesti Maailmanpankin toiminnan aktivoituttua kehityskykyksissä voidaan valiokunnan saaman selvityksen perusteella arvioida, että YK:n kehitysyhteistyöstä vastaavien operatiivisten erityisjärjestöjen rooli käytännön työssä on pienentynyt Maailmanpankin kasvaneen roolin kustannuksella. Valiokunta pitää tärkeänä, että yhteistyöhön Maailmanpankin sekä YK:n ja sen erityisjärjestöjen välillä kiinnitetään Suomen taholta erityistä huomiota. Valiokunta pitää rohkaisevina kokemuksia, joita Maailmanpankin köyhyyden vähentämiseen tähtäävien ns. PRSP-ohjelmien hyödyntämisestä on saatu myös muiden toimijoiden, kuten YK:n erityisjärjestöjen sekä Euroopan unionin kehitysyhteistyön toteuttamisessa. Osana kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten seurantaan valiokunta aikoo jatkossa kiinnittää erityistä huomiota YK:n sekä Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston väliseen yhteistyöhön.

Kehitysyhteistyön rahoituksen kannalta valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että Meksikossa maaliskuussa 2002 pidettävään kansainvälistä kehitysrahoitusta koskevaan konferenssiin val-

mistaudutaan huolella. Valiokunta pitää rohkaisevana, että konferenssin valmisteluista vastaavat yhteistyössä sekä YK, Maailmanpankki, Kansainvälinen valuuttarahasto että Maailman kauppajärjestö WTO eli kaikki kehityskysymysten kannalta keskeiset globaalit toimijat. Valiokunta edellyttää, että sille perustuslain 97 §:n mukaisesti toimitetaan hyvissä ajoissa tietoa Suomen valmistautumisesta konferenssiin. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että sille mahdollistetaan osallistuminen konferenssiin Suomen valtuuskunnan puitteissa.

HIV/AIDS-epidemia ja kehitysyhteistyö

Valiokunta on hallituksen toimenpidekertomuksen ja vuoden 2000 kehitysyhteistyökertomuksen käsittelyn yhteydessä perehtynyt HIV- ja AIDS-epidemiaan. Vaikka epidemia, joka eräillä alueilla on muuttunut pandemiaksi, on ennen kaikkea terveydellinen ongelma, sitä on valiokunnan saaman selvityksen perusteella pidettävä yhtenä merkittävimmistä kehityksen esteistä maailmanlaajuisesti.

Vuoden 2000 lopussa YK:n erityisjärjestöjen yhteiselin UNAIDSin tilastojen mukaan maailmassa yli 36 miljoonaa ihmistä oli saanut HIV-tartunnan. Tartunnan saaneista ihmisistä noin 90 prosenttia asuu kehitysmaissa. Samana vuonna AIDSiin kuoli maailmassa yhteensä 2,8 miljoonaa ihmistä. Yhteensä siihen on vuoden 2000 loppuun mennessä kuollut 21,8 miljoonaa ihmistä — neljä kertaa Suomen väkiluvun verran.

Saharan eteläpuolisessa Afrikassa HIV/AIDS-epidemia muodostaa vakavan uhan kokonaisten yhteiskuntien kehitykselle. Alueella asuu 70 prosenttia kaikista HIV-tartunnan saaneista, eli noin 25 miljoonaa ihmistä on saanut tartunnan. YK:n kesäkuussa 2001 pidetyn HIV/AIDS-erityisistunnon hyväksymässä julistuksessa todetaan, että HIV/AIDS-epidemia on Saharan eteläpuolisessa Afrikassa aiheuttanut hätätilan, joka uhkaa kehitystä, sosiaalista koheesiota, poliittista vakautta, elintarviketurvallisuutta ja odotettavissa olevaa ihmisten elinikää sekä aiheuttaa valtaisan taloudellisen taakan alueelle.

Valiokunta toteaa, että epidemia on viimeisen vuosikymmenen kuluessa saanut valtaiset mittasuhteet Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Alueen aikuisväestöstä lähes 10 prosenttia on saanut tartunnan, kun läntisessä Euroopassa vastaava luku on 0,24 prosenttia. Etelä-Afrikassa HIV-tartunnan saaneiden osuus aikuisväestöstä on 1990-luvun aikana noussut yhdestä prosentista noin 20 prosenttiin. Yli 20 prosenttia aikuisväestöstä on saanut tartunnan myös Botswanassa, Lesothossa, Namibiassa, Sambiassa, Swazimaassa ja Zimbabwea.

Erityisen huolestuttavaa alueen kehitysnäkymien kannalta on, että näissä maissa parhaassa työiässä olevasta väestöstä noin kolmasosalla on HIV-tartunta. Zimbabwea odotettavissa oleva elinikä on epidemian takia UNAIDSin tietojen mukaan laskenut 38 vuoteen ilman epidemiaa arvioidun 70 vuoden sijasta. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa naisten osuus tartunnan saaneista on suurin maailmassa eli noin 55 prosenttia. Tämän seikan valitettavana seurauksena alueella viime vuonna yli 500 000 vastasyntynyttä lasta sai HIV-tartunnan äidiltään joko syntymän tai rintaruokinnan yhteydessä.

HIV/AIDS-epidemia on pahimmillaan juuri alueella, jota muutoinkin koettelee laajamittainen köyhyys. Saharan eteläpuolisella alueella Afrikassa sijaitsee suurin osa eli 33 maailman yhteensä 49:stä YK:n määrittelyn mukaan vähiten kehittyneiksi maiksi (Least Developed Country, LDC) luettavista valtioista.

HIV/AIDS-epidemian jatkuminen nykyisellä tasollaan, yhdistettynä muihin laajamittaisesta köyhyydestä aiheutuviin kehitystä hidastaviin tekijöihin, tekee näissä maissa valiokunnan käsityksen mukaan käytännössä mahdottomaksi saavuttaa YK:n Millennium-huippukokouksen asettamia kehitystavoitteita eli tavoitetta puolittaa äärimmäisessä köyhyydessä, alle yhdellä Yhdysvaltain dollarilla päivä, elävien ihmisten määrä taikka tavoitetta vähentää lapsikuolleisuutta kahdella kolmasosalla.

Myös Millennium-huippukokouksen tavoite antaa kaikille maailman lapsille vuoteen 2015 mennessä mahdollisuus peruskoulutukseen on köyhyyden pahentaman HIV/AIDS-epidemian

takia vaarassa näissä maissa. Esimerkiksi Sambiassa valiokunnan saaman selvityksen mukaan kuolee AIDSiin tällä hetkellä vuodessa enemmän opettajia kuin uusia ehditään kouluttaa. Vaikka mahdollisuus koulunkäyntiin tarjotaan, joutuvat lapset perheenjäsenten sairastumisen vuoksi koulun käymisen sijasta hankkimaan perheelle toimeentuloa ja hoitamaan sairastuneita. Pahin tilanne on orvoksi joutuneilla lapsilla, joita Saharan eteläpuolisessa Afrikassa on tällä hetkellä 12,1 miljoonaa. Tämä on noin 90 prosenttia koko maailman AIDS-orvoista.

Epidemian lähes räjähdysmäistä pienenemistä viimeisten vuosien aikana kuvaa valiokunnan mielestä myös se, että Suomen kehitysyhteistyötä linjaavissa vuoden 1996 kehitysyhteistyön periaatepäätöksessä sekä vuoden 1998 Suomen kehityskaanpolitiikan linjauksessa ei mainita lainkaan HIV/AIDS-ongelmaa.

Koska vakava HIV/AIDS-epidemia poikkeuksetta liittyy laajamittaiseen köyhyteen ja kärjistää entisestään sen vaikutuksia, valiokunta pitää tärkeänä, että HIV/AIDS-epidemiaa, kuten myös muita tarttuvia tauteja, kuten tuberkuloosia ja malariaa, vastaan taistellaan määrätietoisesti osana kokonaisvaltaista työtä laajamittaisen köyhyyden vähentämiseksi. Suomen kehitysyhteistyötä linjaavassa vuoden 1996 kehitysyhteistyön periaatepäätöksessä laajamittaisen köyhyyden poistaminen asetetaan keskeiseksi tavoitteeksi. Etiopia, Mosambik, Sambia ja Tanzania ovat Saharan eteläpuolisessa Afrikassa olevia vähiten kehittyneitä maita, jotka kuuluvat Suomen kehitysyhteistyön pääyhteistyökumppaneihin.

Valiokunta pitää tässä tilanteessa erityisen valitettavana, että Suomen kehitysapu vähiten kehittyneille maille on, huolimatta mainitusta periaatepäätöksen tavoitteesta, jäänyt todellisuudessa merkittävästi asetettuja tavoitteita pienemmäksi. Viime vuosina Suomi on valiokunnan saamien tietojen mukaan kohdentanut kehitysavustaan vain noin neljänneksen eli 0,08 prosenttia bruttokansantulosta vähiten kehittyneiden maiden tukemiseen. Vuonna 1999 vähiten kehittyneiden maiden osuus kehitysyhteistyön maksatuksista oli noin 581 miljoonaa markkaa.

Valiokunta korostaa, että Suomen on antamiensa sitoumusten mukaisesti pyrittävä nostamaan tämä osuus bruttokansantulosta mahdollisimman pikaisesti 0,15 prosenttiin.

HIV/AIDS-epidemian laajuus ja sen koko yhteiskuntaan ulottuvat vaikutukset Saharan eteläpuolisessa Afrikassa tekevät valiokunnan mielestä välttämättömäksi ottaa epidemia huomioon kattavasti ja ehdottomana prioriteettina kaikessa alueella toteutettavassa kehitysyhteistyössä. Kysymys on valiokunnan kannan mukaan syytä ottaa huomioon myös, kun kehitysyhteistyön poliittisia linjauksia seuraavan kerran käsitellään valtioneuvostossa.

HIV/AIDS-epidemian vastaisessa työssä on valiokunnan mielestä välttämätöntä soveltaa kattavaa, sekä valistuksen ja muun ennalta ehkäisyn että hoidon yhdistävää lähestymistapaa. Keskeisellä sijalla on valistuksen lisääminen sekä erityisen huomion kiinnittäminen epidemian kannalta haavoittuvimmassa asemassa olevien väestöryhmien, kuten naisten ja lasten ihmisoikeuksien parantamiseen. Vaikka AIDS-lääkkeiden saatavuutta kehitysmaissa on valiokunnan mielestä ehdottomasti helpotettava, ei ongelmaa valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyetä ratkaisemaan pelkillä lääkkeiden parempaan saatavuuteen liittyvillä toimenpiteillä, koska epidemian pahiten koettelemisissa maissa ei terveydenhuollon järjestelmä ole niin kehittynyt, että sen avulla pystyttäisiin valtaosalle potilaista antamaan nykyisin käytössä oleva AIDS-lääkitys.

Valiokunta arvostaa kansalaisjärjestöjen, Suomen Punaisen Ristin sekä Kirkon ulkomaanavun työtä epidemian vastaisessa taistelussa. Valiokunta pitää myös merkittävänä, että Suomen monenkeskisen yhteistyön pääyhteistyökumppanit YK:n kehitysohjelma UNDP, YK:n väestörahoitus UNFPA sekä YK:n lasten rahasto UNICEF ovat ottaneet HIV/AIDS-epidemian vastaisen taistelun köyhyyden vähentämisen ohella keskeiseksi tavoitteekseen ja osallistuvat myös UNAIDSin työhön perustajajärjestöinä.

Valiokunta katsoo, että usean YK:n erityisjärjestön sekä Maailmanpankin asiantuntemuksen ja resurssit yhdistävä UNAIDS on määrätietoi-

sella tavalla pyrkinyt kiinnittämään huomiota pahenevaan HIV/AIDS-ongelmaan ja toiminut tehokkaasti epidemian vastaisessa työssä. Valiokunta pitää perusteltuna, että Suomi jatkaa ja mahdollisuuksien mukaan pyrkii kasvattamaan tukeaan UNAIDSille. Valiokunta pitää myös tarpeellisenä, että Suomi selvittää mahdollisuudet osallistua G 8 -maiden yhteistyössä YK:n pääsihteeri Kofi Annanin kanssa perustaman uuden globaalien terveysrahaston työhön.

Valiokunta toteaa myös, että Suomen lähialueilla HIV/AIDS-ongelma on pahentunut merkittävästi viimeisen vuoden aikana. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen lähialueyhteistyöstä ohjataan voimavaroja tämän ongelman ratkaisun.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintöihin pohjautuvat eduskunnan lausumat

EU:n hallitusten väliset konferenssit

Hallituksen toimenpidekertomuksessa todetaan selontekoon (VNS 1/1996 vp) liittyvien eduskunnan lausumien (s. 104—118) koskevan vuosina 1996—1997 neuvoteltua Amsterdamin sopimusta, joka tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 1999. Toimenpidekertomuksessa todetaan, että hallituksen antamia vastauksia ei ole tässä vaiheessa tarpeen täydentää. Kertomuksessa todetaan, että kysymyksiin palataan tarvittaessa vuoden 2000 hallitusten välistä konferenssia koskevan hallituksen esityksen yhteydessä. Valiokunta toteaa, että mainitut vuoden 1996 hallitusten väliseen konferenssiin liittyvät lausumat voidaan poistaa kertomuksesta. Lausumiin liittyviä kysymyksiä on käsitelty eduskunnassa vuoden 2000 hallitusten välisen konferenssin valmistelun yhteydessä. Valiokunta toteaa, että se käsittelee eduskunnan kantojen huomioimista vuoden 2000 hallituksen välisen konferenssin yhteydessä käsitellessään Nizzan sopimuksen hyväksymistä asianomaisen hallituksen esityksen perusteella (HE 93/2001 vp).

EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittäminen

Kertomuksessa (s. 131—134) viitataan useampaan valiokunnan selonteon (VNS 1/1996 vp) käsittelyn yhteydessä esittämään ja eduskunnan hyväksymään EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämistä koskevaan lausumaan. Valiokunta toteaa, että mainitut lausumat voidaan poistaa kertomuksesta. Valiokunta on käsitellyt EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitystä useaan otteeseen sekä itsenäisenä asiakysymyksenä (esim. UaVM 7/1999 vp sekä UaVL 3/2000 vp) että EU:n vuoden 2000 hallitusten välisen konferenssin valmistelun yhteydessä (UaVM 2/2000 vp sekä UaVL 7/2000 vp ja UaVL 9/2000 vp).

Jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset EU:n neuvostossa

Ulkoasiainvaliokunta on useassa yhteydessä (HE 204/1995 vp — s. 104, HE 234/1996 vp — s. 130, HE 235/1996 vp — s. 131, HE 31/1997 vp — s. 135, HE 279/1998 vp — s. 140) kiinnittänyt ns. assosiaatiosopimusten sekä unionin perussopimusten muutosten hyväksymisen yhteydessä huomiota jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvien lainsäädäntökysymysten käsittelyyn Euroopan unionin neuvostossa. Kertomuksessa todetaan, että valtioneuvosto kiinnittää tähän asiaan huomiota jo asioiden valmisteluvaiheessa. Valiokunta hyväksyy lausumien poistamisen, mutta pitää perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 31/2001 vp viitaten välttämättömänä, että tällaisten sekasopimusten valmistelussa selvitetään riittävällä tarkkuudella sopimusvalmistelun kaikissa vaiheissa, mitkä sopimusmääräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Euroopan aseidenriisunta

Valiokunta hyväksyy kertomuksesta (s. 121—124) ilmenevin perusteluin kertomuksessa K 4/1991 vp esitetyn lausuman poistamisen.

Suomen kauppa entisten sosialistimaiden (Venäjä, IVY-maat, Baltian maat sekä Keski- ja Itä-Euroopan maat) kanssa

Valiokunta hyväksyy kertomuksesta (s. 124—128) ilmenevin perusteluin kertomuksen K 6/1993 vp käsittelyn yhteydessä esittämänsä lausuman poistamisen. Kertomuksessa todetaan, että Suomi on tehnyt investointisuojausopimukset alueen maista Ukrainan, Moldovan, Valko-Venäjän, Uzbekistanin ja Kazakstanin kanssa. Valiokunta pitää tärkeänä, että meneillään olevat neuvottelut Venäjän kanssa investointisuojausopimuksen tekemisestä saatetaan mahdollisimman pian päätökseen.

Kehitysyhteistyön laadullinen ja määrällinen kehittäminen

Valiokunta toteaa, että kertomuksessa esitetyllä tavalla valtioneuvosto on valiokunnan kertomuksen K 9/1994 vp lausumassa edellytetyllä tavalla linjannut Suomen kehitysyhteistyötä vuoden 1996 periaatepäätöksen, lokakuun 1998 kehityskaupoliittikan linjauksen sekä helmikuun 2001 kehityskaupoliittikan tavoitteiden toiminnallistamista koskevan periaatepäätöksen avulla. Valiokunta hyväksyy lausuman poistamisen, mutta pitää tärkeänä, että linjausten toteuttamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Valiokunta painottaa edelleen Suomen kehitysyhteistyömäärärahojen BKTL-osuuden kasvattamisen tärkeyttä ja viittaa useaan otteeseen, esimerkiksi vuoden 1999 hallituksen toimenpidekertomuksen käsittelyn yhteydessä esittämäänsä kantaan (UaVM 8/2000 vp), jonka mukaan valtioneuvoston tulisi esittää eduskunnan hyväksyttäväksi ohjelma, jonka mukaisesti kehitysyhteistyön määrärahojen kasvulle asetetut tavoitteet saavutettaisiin.

Kansainvälinen ympäristö- ja kehitysyhteistyö

Valiokunta hyväksyy kertomuksesta (s. 129—130) ilmenevin perusteluin valiokunnan valtioneuvoston selonteon (VNS 1/1995 vp) perusteella esittämän lausuman poistamisen.

Kehitysyhteistyön maakohtaisten määräraha-jakautumien käsittely

Valiokunta edellytti käsitellessään vuoden 1995 kehitysyhteistyökertomusta (K 11/1996 vp), että sille mahdollistetaan kehitysyhteistyön maakohtaisten määräraha-jakojen käsittely siinä vaiheessa, kun niitä ei ole vielä lopullisesti päätetty hallituksessa tai asianomaisen maan kanssa käydyissä neuvotteluissa. Valiokunta on saanut kehitysyhteistyöstä vastaavan ministerin selvityksen kansainvälisen kehitysyhteistyön sitoumusvaltuuksien kohdentamisesta viimeksi maaliskuussa 2001. Valiokunta pitää tärkeänä käytännön jatkamista ja hyväksyy lausuman poistamisen.

Itä-Timorin kysymys

Eduskunta edellytti Indonesian kanssa tehdyn investointisuojausopimuksen hyväksymisen yhteydessä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössään (UaVM 3/1997 vp) esittämällä tavalla, että Suomen hallitus toimisi Itä-Timorin kysymyksessä oikeudenmukaisen, kattavan ja kansainvälisesti hyväksyttävän ratkaisun puolesta, joka kunnioittaa Itä-Timorin kansan intressejä ja oikeutettuja vaatimuksia kansainvälisen oikeuden mukaisesti. Hallitus on kertomuksessa esitetyllä tavalla toiminut aktiivisesti Itä-Timorin kysymyksen ratkaisemiseksi, erityisesti Suomen EU-puheenjohtajakauden aikana. Valiokunta hyväksyy lausuman poistamisen, mutta pitää tärkeänä, että Suomi myös jatkossa tukee Itä-Timorin demokraattista kehitystä.

Päätösehdotus

Ulkoasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi hallitukselle ja

että hallitus mahdollisimman pikaisesti toteuttaa asettamansa tavoitteen nostaa vähiten kehittyneille maille osoitettu kehitysapu 0,15 prosenttiin bruttokansantulosta ja osana vähiten kehittyneille maille osoitettavaa kehitysyhteistyötä kiinnittää kasvavaa huomiota

*tarttuvien tautien, erityisesti HIV/
AIDS-epidemian, ehkäisemiseen, tor-
juntaan ja hoitoon.*

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Liisa Jaakonsaari /sd	Juha Korkeaoja /kesk
vpj.	Eva Biaudet /r	Kalevi Olin /sd
jäs.	Ulla Anttila /vihr	Sirpa Pietikäinen /kok
	Bjarne Kallis /kd	Mirja Ryyänen /kesk
	Ilkka Kanerva /kok	Ben Zyskowitz /kok
	Antero Kekkonen /sd	vjäs. Kari Myllyniemi /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Antti Pelttari.